

2023

Årsredovisning

Sveriges Dövas Riksförbund

Innehållsförteckning

Inledning	3
Fokus: Utveckling av samarbete	4
Fokus: EU-ordförandeskap	5
Starkare rätt till teckenspråk	7
God hälsa och välbefinnande	9
Minskad fattigdom	13
Mer jämlikt samhälle	16
Stark dövrörelse	19
Dövas Tidning	27
Skrivelser och uttalanden	28
Organisation	29
Förvaltnings- och revisionsberättelse	32
Slutord	48

Omslagsbild

Deltagare från EUD:s medlemsländer under General Assembly och vårt europeiska seminarium i Sverige.

Förkortningar

AC	Stiftelsen August Carlssons Fliseryd Minnesfond	JLDTF	Jönköpings Läns Dövas och Teckenspråkigas Förbund
AI	Artificiell Intelligens	JO	Justitieombudsmannen
ARIA	Attrahera, Rekrytera, Introducera, Aktivera	LSU	Sveriges barn- och ungdomsorganisationer
CODA	Children of Deaf Adults (barn till döv vuxen/döva vuxna)	MFD	Myndigheten för delaktighet
DAOK	Deaf Association of Kailali	Movadot	Mobilt hem- och vårdteam för äldre döva och teckenspråkiga i Jönköpings län
DBU	Dövblind Ungdom	NDFN	National Federation of the Deaf Nepal
DCODA	Deaf child of deaf adult (dövt barn till döv vuxen/döva vuxna)	NKCDB	Nationellt Kunskapscenter för Dövblindfrågor
DDF	Dalarnas Dövas Förening	NKCD	Nationellt Kunskapscenter för Dövfrågor
DHB	Riksförbundet för familjer som har barn som är döva, hörselskadade eller har språkstörning	NKJT	Nationell Kvinnojour och stöd på teckenspråk
DHR	Delaktighet, Handlingskraft och rörelsefrihet	PTS	Post- och Telestyrelsen
DNR	Dövas Nordiska Råd	RFSU	Riksförbundet för sexuell upplysning
DT	Dövas Tidning	SDF	Stockholms Dövas Förening
DUKIS	Dövas Ungdomsklubb i Stockholm	SDI	Svenska Dövidrottsförbundet
EDF	European Disability Federation	SDP	Sveriges Dövas Pensionärsförbund
EU	Europeiska Unionen	SDUF	Sverige Dövas Ungdomsförbund
EUD	European Union of the Deaf	SLADY	Sri Lanka Association of Deaf Youth
FEBOS	Federacion Boliviana de Sordos (dövförbundet i Bolivia)	SLCFD	Sri Lanka Central Federation of the Deaf
FN	Förenade Nationer	SLDWA	Sri Lanka Deaf Women Association
FSDB	Förbundet Sveriges Dövblinda	SPSM	Specialpedagogiska Skolmyndigheten
HBTQIA	Ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter, intersexpersoner, asexuella och andra identiteter och läggningar	SOU	Statlig offentlig utredning
HRF	Hörselskadades Riksförbund	SRF	Synskadades Riksförbund
ICED	The International Congress on Education of the Deaf (internationell dövlärarkongress)	SVT	Sveriges Television
Isof	Institutet för språk och folkminnen	TOD	Testaments- och Donationsstiftelsen
		TUFF	Teckenspråksutbildning för föräldrar
		UAE	Förenade arabemiraten
		UH	Unga Hörselskadade
		UR	Utbildningsradion
		VGDL	Västra Götalands Dövas Länsförbund
		WFD	World Federation of the Deaf (dövas världsförbund)

Inledning

I en värld med faktiska valmöjligheter utifrån mina behov och förutsättningar - det är det optimala för ett samhälle som kännetecknas av tillgänglighet och delaktighet! Men vi är inte riktigt där ännu. Idag kan vi välja att ta del av denna spännande fina och kraftfulla årsredovisning genom att läsa på teckenspråk, text, punktskrift och det antingen i pappersform eller digitalt på dator, mobiltelefon eller surfplatta. Ytterligare ett steg längre framåt i tiden innebär nog att vi har en avatar, en fiktiv aktör, som återger innehållet automatiskt på teckenspråk. Det är bara en tidsfråga när vi kan göra det. Vem hade anat att utvecklingen skulle ta en sådan fart att det finns flera möjligheter att "läsa" årsredovisningen på olika sätt? Det som tidigare varit "science fiction" är verklighet idag.

Våra digitala föreläsningar och möten var tidigare något nytt. Men det är nu ett koncept som vi kört sedan pandemins start år 2020. Det visar hur långt vi kommit i den digitala åldern och utvecklingen. Här har vårt projekt DigiDöv en stor roll att spela för att främja allas förutsättningar att delta i digitala världen.

Jag ser med stor spänning framemot det arbete som påbörjas och ska genomföras kring projektet Dövas kulturarvscentrum och vår sanningskommission.

Jag önskar er en trevlig återblick på förbundets verksamhetsår 2023 som till en stor del riktar våra blickar framåt. För att citera en professor i historia:

Att känna till historien är att förstå nuet och möta framtiden

Åsa Henningsson, förbundsordförande

Teckenspråk - En hållbar framtid

Det är namnet på vårt handlingsprogram som utgör grunden för vårt arbete 2022 till 2025 och består av fem olika områden. Utöver det har förbundet ett antal frågor som är särskilt utmärkande för det aktuella verksamhetsåret, så kallade fokus.

Representationer och forum som genomsyrar två eller flera områden:

- Ordförandegruppen
- Regeringens funktionshindersdelegation
- Almedalsveckan

Utveckling av samarbete

SDR:s regionala träff med SDR Södra

Under året har förbundet gjort en extra satsning på att fördjupa och utveckla samarbetet med våra distriktsorganisationer och lokalföreningar. Omkring 20 distriktsorganisationer och lokalföreningar samlades och deltog i SDR:s föreningsforum den 20 till 22 januari på Fritidsgården DUKiS i Stockholm.

I fokus var hur samarbetet mellan distriktsorganisationer, lokalföreningar och det nationella förbundet kan fördjupas, bland annat genom att utveckla fem SDR-regioner. Bakgrunden till denna regionala samverkansmodell var organisationsöversynen Nya vindar som genomfördes 2013 till 2017 och en proposition som kongressen biföll 2017. Modellen innebär att SDR organiseras i fem olika regioner; SDR Norra, SDR Mellersta, SDR Västra, SDR Södra och SDR Östra. Syftet är att stärka samverkan mellan föreningarna och tydligare binda samman förbundet och föreningarna. Genom grupparbeten diskuterades frågor om hur samarbetet kan se ut och formas inom de olika regionerna samt vilka i respektive region som gör uppföljningar.

Föreningsforumet lyfte även behovet av kurser samt fördelar om alla använder samma bokföringssystem för att lättare möjliggöra

support och stöd i det löpande ekonomiska arbetet. Frågan om en gemensam image och logotyp för alla organisationer – på nationell, regional och lokal nivå berördes också under helgen. Detta har förbundet sedan arbetat vidare med, se sidan 21.

Vi har även under året gjort extra satsningar för att motverka ofrivillig ensamhet. Tillsammans med våra distriktsorganisationer och föreningar har vi ytterligare arbetat för att sprida medvetenhet om ensamhetens konsekvenser, hur vi kan säkra våra teckenspråkiga mötesplatser samt hur de kan välkomna och trygga personer som annars lever i ensamhet. Här har vi även tagit upp frågor kring hur vi ska arbeta för att kunna tillvarata döva personer som bor i områden där teckenspråkiga mötesplatser saknas.

Fysiska regionalträffar samordnades av föreningsupporten och genomfördes under november och december. Vi har även genomfört ytterligare en workshop om likabehandling och ett föreningsforum med fokus på Medlemsmodellen, se mer på sidan 19.

EU-ordförandeskap

EUD:s ordförande Sofia Isari med representanter från EUD:s medlemsländer och svenska deltagare.

SDR värdar för EUD

Under Sveriges ordförandeskap i EU våren 2023 var SDR värd för EUD:s generalförsamling den 24–28 maj i Stockholm. 28 medlemsländer var representerade genom sina delegater. Den 26 maj arrangerade SDR, tillsammans med EUD, seminariet *Deaf Rights to Community Support* (på svenska *Dövas rätt till samhällsstöd*). Seminariet belyste flera områden där samhällets stöd till döva måste stärkas och utvecklas: god hälsa och välbefinnande, jämlikhet, tillgänglighet, trygghet och inkludering.

Seminariet inleddes med öppningsanföranden av SDR:s ordförande Åsa Henningsson och EUD:s ordförande Sofia Isari. Föreläsarna var bland annat Maija Koivisto som är doktorand på Helsingfors universitet och föreläste om historiskt perspektiv om hur eugenik har påverkat döva i Finland fram till idag. SDR hade en föreläsning av styrelseledamot Romel Belcher om SDR:s likabehandlingsarbete och inkludering. NKJT presenterade

sin verksamhet genom Mia Modig, verksamhetschef. Två arvsfondsprojekt berättade om vad de gör: *Äkta Man?* som bedrivs av organisationerna RFSU Stockholm, Riksteatern Crea, SDI och SDUF med Elias Tebibel, projektmedarbetare samt SDR:s projekt *Syssna på mig* med Sara Schöldt, projektledare och Anna Racki, projektmedarbetare. Region Skåne med leg. hälso- och sjukvårdskuratorerna Nadia Saleh och Pernilla Gynnerstedt föreläste om minoritetsstress hos vuxna teckenspråkiga döva.

SDR:s distriktsorganisationer och lokala föreningar var inbjudna till att delta, varav sex representanter deltog. På kvällen avverkades ett besök hos Riksteatern Crea med teaterföreställningen *Power*. Lördagen den 27 maj genomfördes EUD:s generalförsamling som behandlade det gångna årets verksamhet, den kommande verksamheten och motioner. Kvällen avslutades med middag och standup. Värdskapet fick fin respons och var uppskattat bland deltagarna.

Gruppdiskussioner i SDR Norra under föreningsforum i januari

Från föreningsforum i januari, här med SDR Västra

SDR Mellersta, från en av våra regionala träffar

SDR Östra vid en av våra regionala träffar.

Romel Belcher under vårt europeiska seminarium

Demokratiska processer under EUD:s General Assembly

Starkare rätt till teckenspråk

Teckenspråkets ställning

Under året har vi ständigt lyft frågor kring teckenspråkets status i varierande sammanhang i olika delegationer, samråd och samtal, både formella och informella. SDR hade under året en plats i regeringens funktionshindersdelegation, där vi betonat vikten av att stärka teckenspråkets ställning. Vi har haft träffar med personer som olika sätt har engagerat sig för teckenspråkets ställning genom tiderna. Ett antal riksdagsmotioner som berör teckenspråkets ställning, tillgången till TUFF och behovet av ett nationellt kunskapscenter för dövfrågor har lämnats in av riksdagsledamöter inom ramen för den allmänna motions tiden. SDR följer upp dessa.

SDR medverkade vid ett språkseminarium arrangerat av Isof tillsammans med andra aktörer som direkt eller indirekt arbetar med teckenspråk. Seminariet fokuserade på att diskutera den nuvarande ställningen, framtiden för svenskt teckenspråk och möjliga vägval för en starkare ställning. Seminariet gav förbundet värdefulla insikter och möjligheter

att se ämnet från olika perspektiv. Genom de efterföljande och värdefulla diskussionerna har stärkt våra nätverk och ökat förståelsen för de utmaningar och möjligheter som finns inom området. Dessa tar vi med i vårt strategiska och kommande påverkansarbete.

Vi har även undersökt olika idéer och möjligheter kring hur vi kan arbeta för en starkare ställning för teckenspråket enligt vår verksamhetsplan 2024. I detta förberedande arbete gjordes en ansökan om ett 18-månadersprojekt tillsammans med Riksteatern Crea. Med inspiration av 70-talets pjäs *Omvända världen* och den konstnärliga metoden forumteater samt turné med densamma runt om i landet ska vi väcka en samhällsdebatt om teckenspråkets ställning på lokal, regional och nationell nivå. Forumteatern kommer att visa olika situationer som kan uppstå i dövas vardagsliv för att bidra till en ökad förståelse, bland beslutfattande personer, politiker samt tjänstemän från olika myndigheter. I slutet av 2023 fick vi beskedet från Postkodstiftelsen att vår ansökan beviljats och arbetet påbörjas tidigt under 2024.

Döva föräldrar som är oroliga över sitt hörande barn – från *Omvända världen* på 70-talet

Utbildning & teckenspråk

SDR:s utbildningspolicy blev färdig och publicerades på förbundets webbplats under våren. Policyn definierar SDR:s principer om dövas rätt till utbildning, teckenspråk samt teckenspråksmiljö i skolan och det har varit våra utgångspunkter under årets arbete.

Ett flertal samtal har ägt rum med riksdagsledamöter om den nuvarande situationen inom utbildningsväsendet för döva. Dessa möten har inte enbart varit informativa utan också resulterat i en fortsatt kontakt och samarbete.

SDR har representerats i möten med Intresseråd/samråd hos SPSM, Skolverket samt Skolinspektionen. Hela tiden lyfts frågor som berör teckenspråksmiljöer, kommunikativ kompetens hos personalen, dövkompetens, antagningsprocessen och behörighetsfrågor. Samtal har skett hos skolministern Lotta Edholm och det ska följas upp under 2024.

I samarbete med SDUF har SDR tagit initiativ till studiebesök på de tre riksgymnasieskolorna i Örebro för dialog med skolledning, personal och elever. Fokus har varit på elevernas trivsel, hur teckenspråksmiljöerna ser ut och hur undervisningen fungerar. Besöken avslutades med ett konstruktivt samtal med gymnasiechefen. Syftet med dessa besök vara att få en bild av skolsituationen och även få möjlighet att trycka på hur teckenspråksmiljö- och kompetensen kan stärkas inom Riksgymnasiet.

Det råder brist på material om teckenspråksmiljöer och vi planerar att producera ett sådant informationsmaterial. Detta material kommer att fokusera på att definiera olika teckenspråksmiljöer och hur en optimal sådan kan uppnås. Vårt mål är att slutföra detta arbete under 2024 och materialet blir ett välkommet tillskott – även för andra områden än utbildning.

Skolminister Lotta Edholm med styrelseledamot Maria Hermanson

Dövstudieläger

Vårt tidigare arvfondsprojekt *Dövstudier för alla* (2013 till 2015) har resulterade bland annat i Dövstudier-kurser på Västanviks folkhögskola. För tidigare deltagare som önskat ha ytterligare fördjupningar i ämnet ordnades ett dövstudieläger. Lägre genomfördes den 19 till 22 juni på Västanviks folkhögskola i samarbete med Deafnexus, som representerades av Dr. Genie Gertz och Dr. Patrick Boudreault. De har tidigare medverkat i förbundets fortbildningsserie om audism. 16 deltagare deltog på det uppskattade lägre.

Döva teckenspråkstolkar

Under året har SDR, i samarbete med Västanviks folkhögskola och Institutionen för lingvistik och Institutionen för svenska och flerspråkighet på Stockholms universitet, producerat ett informationsmaterial om döva teckenspråkstolkar. Informationsfilmen om döva teckenspråkstolkar som SDR visade under digitala Dövas Dag 2021 har försetts med svensk undertext. Ett fördjupningsmaterial, skrivet av Maya Rohdell, Lars-Gunnar Möllefors och Eva Sundqvist Dahne, kommer att distribueras genom en pdf och översättning till svenskt teckenspråk. Fördjupningsmaterialet lyfter den unika kompetens som döva teckenspråkstolkar har, i vilka situationer de kan anlitas och olika argument för att döva teckenspråkstolkar ska anlitas samt vilka fördelar det kan medföra i en tolksituation. Materialet publiceras tidigt under 2024.

God hälsa och välbefinnande

Nationellt kunskapscenter

Arbetet för ett Nationellt Kunskapscenter för Dövfrågor (NKCD) har fortsatt då behovet är stort. SDR har alltför många gånger fått veta hur felaktigt bemötta, behandlade och utredda döva blir av exempelvis Socialtjänsten, Försäkringskassan, Polis- och domstolsväsendet, Arbetsförmedlingen och inom sjukvården. Idag finns det ingen instans som har ett samlat ansvar för vägledning eller expertis för ärenden där döva berörs. Efter att ha tagit fram en omvärldsanalys kan SDR konstatera att vår tysta kunskap överensstämmer med vad som sker i verkligheten.

Tillsammans med riksdagsledamoten Jessica Rodén (S) ordnades ett riksdagsseminarium den 9 mars. SDR gjorde ett program med inbjudna föreläsare från Dövteamet i Stockholm, Dövenheten i Region Skåne, Lea Strandberg från Region Örebro, Lena Göransson som är VD för Nationellt kunskapscenter för Dövblinda (NKCDB). Inbjudan skickades till riksdagsledamöter och vi hade deltagare som representerade Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Liberalerna. SDR betonade att alla döva har rätt till att få stöd på deras villkor oavsett var de bor, vilket inte är fallet idag. Möjligheten till stöd är beroende på var man bor och på handläggarnas eller beslutfattarens kunskap och kompetens om döva vilket leder till ojämlig vård. Föreläsarna lyfte exempel på konsekvenser efter en försenad teckenspråksinlärning och vad minoritetsstress för döva innebär.

Efter seminariet hade SDR flera möten med riksdagsledamöter och politiskt sakkunniga från Centerpartiet, Liberalerna, Miljöpartiet, Moderaterna och Socialdemokraterna. En hemställan gjordes strax före årsskiftet hos Socialstyrelsen i syfte att de ska ta fram en egen kartläggning om behovet av ett Nationellt Kunskapscenter för Dövfrågor.

Flera intresserade riksdagsledamöter under riksdagsseminarium om NKCD.

Äldre döva

I frågor som berör döva äldre samarbetar vi nära SDP. Tillsammans har vi deltagit på en nationell demensdag, arrangerat av demenscentrum. En kontakt etablerades med Mindmore kring hur kognitiva test för demens bland äldre personer ska tillgängliggöras – även för äldre döva.

SDR har stöttat Lundabygdens Dövas Förening gällande kampen för en äldrevägledare i Lund medan Malmö har två. Målet är att Lund kommun och Malmö Stad ställer sig bakom en avsiktsförklaring så att äldreservicen även kan omfatta döva i Lund.

Movadot - viktigt projekt

Arvsfondsprojektet *Movadot* (Mobilt hem- och vårdteam för äldre döva och teckenspråkiga i Jönköpings län) är nu inne på år två av tre och drivs av JLDTF. Målet är att döva teckenspråkiga ska få den vård och omsorg utifrån beslutade insatser – på teckenspråkets villkor. Ett annat mål är att hitta en samverkansmodell mellan teamet och kommuner för att erbjuda denna kunskap och kompetens i hela länet. Tre kommuner (Jönköping, Nässjö och Gislaved) är med i utvecklingsarbetet. SDR medverkar i projektets referensgrupp.

Omvärldsanalys

SDR har gjort en omvärldsanalys med fokus på målgruppen döva föräldrar med döva barn och deras omvärld. Bakgrunden är att förbundet fått signaler att vi behöver göra mer för denna grupp. Analysen innefattar intervjuer med föräldrar och berör frågor om bland annat förskolan/grundskolan, närstående organisationer, regionernas vårdförlopp, TUFF och Försäkringskassan. Analysen presenterades under familjelägret (se sidan 11) och kommer att vara ett underlag för förbundets framtida arbete.

Handbok om CODA

Kongressen 2021 biföll en motion om att förbundet ska producera en digital handbok för döva föräldrar till hörande barn. Förbundet har tidigare producerat en föräldrahandbok riktad till hörande föräldrar till döva barn, som har varit mycket uppskattad (2020). Döva föräldrar till hörande barn behöver också information, kunskap och stöd i föräldraskap kring bland annat barns språkutveckling och kulturella identitet. Materialet kan också vara ett värdefullt för exempelvis skolor och myndigheter som på olika sätt möter CODA och döva föräldrar. CODA-handboken färdigställdes precis före årsskiftet. Här finns bland annat krönikor av CODA och döva föräldrar, fakta, tips från professionella och referenser till forskning, rapporter, lagstiftning och regelverk.

Innan lanseringen tidigt under 2024 ska även handboken produceras till en teckenspråkig version för att anpassas till olika döva målgrupper, exempelvis nyanlända, de som har språkdeprivation samt de som har kognitiv funktionsvariation.

Nationell föreläsningsserie

SDR arrangerade den nationella och digitala föreläsningsserien *Döva som minoritet – hur påverkas vår hälsa?* för teckenspråkiga döva. Fyra föreläsningar erbjöds genom ett samarbete med Region Skånes dövtagning för vuxna och psykologen Lea Strandberg från Region Örebro län.

- *Hälsofaktorer för en hållbar och livslång hälsa* (Lea Strandberg, leg psykolog, leg psykoterapeut)
- *Kulturellt bekräftande arbetssätt* (Pernilla Gynnerstedt, leg. hälso- och sjukvårdskurator samt Nadia Saleh, leg. hälso- och sjukvårdskurator)
- *Minoritetsstress hos vuxna teckenspråkiga döva* (Pernilla Gynnerstedt, leg. hälso- och sjukvårdskurator samt Nadia Saleh, leg. hälso- och sjukvårdskurator)
- *Språkdeprivation* (Marika Hedberg, specialpedagog samt Nadia Saleh, leg. hälso- och sjukvårdskurator).

212 personer anmälde sig till föreläsningarna. SDR kommer att göra en liknande satsning till våren 2024, då som fortbildningsdagar och målgruppen kommer att vara hörande som arbetar med eller möter döva i sitt arbete.

Vi ser att dessa arrangemang är mycket uppskattade. Genom att utveckla utbildningskoncept och kurser kan vi fortsätta att sprida viktig kunskap, relaterat till eller som en del av dövstudier.

Familjeläger

Den 26 juni till 2 juli ordnades ett familjeläger på Västanviks folkhögskola i Leksand av SDR tillsammans med en kommitté bestående av ideella föräldrar. Lägre erbjöd föreläsningar för föräldrar:

- *Dövstudier*, Dr. Genie Gertz, professor i Dövstudier på Gallaudet University och Tomas Andersson, lärare på Västanviks folkhögskola
- Arvsfondsprojektet *Idrottsvänner om hur föräldrar kan uppmuntra barn till ett fortsatt idrottsutövande genom tonårstiden*, Joakim Gustafsson och Ronja Javerud från på SDI
- *Ansökningsprocess till grundskolan för döva och hörande barn*, Bittan Martinell intressepolitisk handläggare från SDR
- *Tvåspråkig undervisning och SPSM:s arbete med råd och stöd*, Lina Jerpö nationell samordnare i tvåspråkighet på SPSM
- *Informationsverksamhet om CODA*, specialpedagogerna Anna Magnusson och Pernilla Röman från Region Skåne
- *Barns tidiga språkutveckling*, universitetslektor Pia Simper-Allen Stockholms universitet
- *Hur är det att växa upp som CODA*, Nicoline Björkstrand

Föräldrarna fick också möjlighet att ha workshops med diskussioner kopplade till veckans föreläsningar. Barnen fick möjlighet att umgås med varandra och ledarna med olika aktiviteter under veckan samt gemensamma familjeaktiviteter som grillkväll, besök hos Sommarland och skattjakt.

Lägre samlade totalt 41 vuxna, 46 barn och 14 ledare från olika platser runt om i Sverige.

Föräldrar i givande diskussioner under familjelägre

En grupp deltagare på familjelägre tillsammans med representanter från SDI.

Syssna på mig

Projektägare: SDR

Projektid: Tre år, påbörjades 1 augusti 2022

Finansiering: Arvsfonden

ALLMÄNNA
ARVSFONDEN

Det treåriga projektets syfte är att sprida kunskap och information om begreppet psykisk hälsa och bryta tabun. Vi vill sprida medvetenhet om vikten av att våga fråga, våga syssna, våga prata med varandra – våga vara medmänniska. Projektet har medverkat i förbundets nationella föreläsningsserie *Döva som minoritet – hur påverkas vår hälsa* där bland annat psykisk hälsa, minoritetsstress och språkdeprivation togs upp. Totalt tio workshopar har genomförts runt om i landet, hos dövföreningar och folkhögskolor. Workshopen hade som tema *Stärk din psykiska hälsa* där vi lyft vad psykisk hälsa är och gett tips på om hur man kan hitta balansen i vardagen. Under workshopen har deltagarna fått möjlighet att diskutera och reflektera i grupper samt prova på olika övningar. Deltagarna har uttryckt att det varit värdefullt med workshop på teckenspråk och att de fått både kunskap och möjlighet till självreflektion. Projektet har också fått signaler att det råder en stor brist på information och möjlighet till stöd direkt på teckenspråk när det gäller psykisk ohälsa.

Ett av projektets slutmål är att skapa en webbsida på SDR:s webbplats där information, råd och tips om psykisk hälsa ska lyftas upp. På sidan ska tio berättare dela med sig av sina erfarenheter med psykiska besvär och sin resa med psykisk ohälsa. Genom ett samarbete med produktionsbolaget Drama-ski har projektet gjort fyra inspelningar med berättare under året. Inspelningarna fortsätter under 2024.

Projektledare Sara Schöldt i SVT:s *Möte med*

Under SDR:s värdskap för EUD under maj månad bjöds projektet in för att föreläsa om vårt arbete för deltagare från hela Europa. Projektet har också deltagit under Dövas Dag i Malmö och i SVT:s program *Möte med* som hade psykisk ohälsa som tema.

Psykiatrisk vård

Psykiatrisk vård för döva och på dövas villkor erbjuds i en mycket begränsad omfattning i Sverige. Vård ska ges på teckenspråk och med kunskap om dövas livssituation, vilket är en fråga om jämlik vård och patientsäkerhet. I besparingar på Sahlgrenska Universitetssjukhuset var ett av förslagen att skära ner på psykiatriska mottagningen för döva och hörselskadade inom Västra Götalandsregionen med placering i Mölndal. Av fem tjänster på mottagningen skulle hälften dras in och uppdraget skulle begränsas till att endast vara konsultativ. VGDL kontaktade SDR för att få stöd i protesterna. I vår stödskrivelse den 24 maj lyfte vi att förslaget kan leda till att risken för suicid ökar och det går emot Folkhälsoinstitutets nationella mål om suicidprevention, samtidigt som en unik spetskompetens kommer att gå förlorad. Vi föreslog i stället att mottagningen kunde utvecklas till ett center inom psykiatrin för döva, hörselskadade och dövblinda. Två dagar efter vår protestskrivelse fick vi tillsammans med VGDL en delseger, då beslut togs att flytta verksamheten i stället för nerskärningar eller nedläggning. VGDL fortsätter jobba med frågan.

Minskad fattigdom

Tolktjänsten

SDR har tillsammans med FSDB och HRF haft ett aktivt påverkansarbete under hela 2023 där vi uppmanat politiker och regeringen att gå vidare med utredningens rekommendationer i betänkandet *Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet* (SOU 2022:11). De tre främsta frågorna som vi tagit upp i vårt arbete gäller tolk inom arbetslivet, en nationell funktion och ny lagstiftning om tolktjänsten.

I maj arrangerade vi tillsammans med riksdagsledamöterna Malin Danielsson (L) och Karin Sundin (S) ett riksdagsseminarium där tolktjänsten lyftes. Flera riksdagsledamöter deltog och vi följde upp frågan genom enskilda möten med över ett tiotal riksdagsledamöter från bland annat socialutskottet och arbetsmarknadsutskottet.

I en gemensam debattartikel under augusti månad *Ge oss en ärlig chans i arbetslivet – reformera tolktjänsten* med HRF, FSDB och Tolcentralernas arbetsledarförening efterlyste vi regeringens handlings- och beslutskraft i frågan.

SDR medverkade, genom Pia Johnsson Sederholm, på Iris Hadars digitala seminarium *Har du råd att anställa en döv medarbetare?* den 4 oktober där även bland annat socialtjänstministern Camilla Waltersson Grönvall och MFD:s generaldirektör, samt tidigare särskild utredare för betänkandet, Malin Ekman Aldén deltog.

I SVT:s premiär för programmet *15 minuter på teckenspråk* under oktober månad var tolkfrågan det aktuella fördjupningsämnet. I ett inslag för programmet intervjuades förbundsordförande Åsa Henningsson, medan

socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall deltog i studion. I samband med detta tillkännagavs nyheten om att regeringen tillskjuter 41 miljoner kronor i budgetpropositionen 2025 till regionerna för samverkansutveckling.

I november arrangerade SDR ett miniseminarium på Mänskliga Rättighetsdagarna i Helsingborg om dövas rätt till utbildning och arbete, där tillgången och rätt till tolk är centralt. I slutet av året skickades dessutom en skrivelse till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall och arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson.

SDR, FSDB och HRF i gemensamt möte med riksdagsledamöten Karin Sundin (S).

Pia Johnsson Sederholm under Iris Hadars seminarium den 4 oktober.

Bild- och texttelefoni

SDR har de senaste åren fått flera fallbeskrivningar om hur döva utestängs från olika service- och kontaktvägar när myndigheter nekar döva i samtal genom förmedlingstjänster. Det rör sig bland annat om att myndigheten i fråga ansett att tolken eller förmedlaren måste ha en fullmakt, eller att det inte är förenligt med rådande sekretessregler att ha en tredje part involverad i pågående samtal. Tack vare vårt lobbyarbete genomförde PTS en informationskampanj till offentlig sektor och myndigheter om trepartssamtal men den motsvarade inte våra förväntningar. Vi ska under 2024 återuppta diskussionerna om en ny satsning för att även inkludera tydligare riktlinjer för trepartssamtal som är avgörande för dövas rätt till delaktighet.

SDR har bevakat ett pilotprojekt som hette *Infrastruktur för inkluderande telefoni*, vilket avslutades i slutet av 2022. Projektet syftade till att skapa möjligheterna för döva att kunna bli uppringda direkt på sitt nummer eller sin adress och där förmedlingstjänsten automatisk blir inkopplade, vilket många döva efter-

frågat. Under 2023 har vi haft dialog med PTS kring projektet och hur detta ska kunna bli verklighet. PTS har ett pågående arbete för att införa funktionen och SDR kommer att följa upp detta under 2024.

Frågan om kravspecifikationer och upphandlingar om bild- och texttelefoner för att undanröja hinder mellan olika fabrikat och modeller har inte varit högt prioriterat detta år. Anledningen är att nuvarande avtal och upphandling löper ut först hösten 2026, men vi kommer att bevaka och arbeta med frågan inför nästa upphandlingsperiod.

DigiDöv

Projektägare: SDR

Projektid: Tre år, start 1 mars 2022

Finansiering: Arvsfonden

Projektets syfte är att bryta digitalt utanförskap bland äldre döva. Vi gör det genom att få ut döva volontärer med god digital kompetens som äldre döva kan besöka och få stöd och hjälp av. Projektet erbjuder möjligheten att få låna en surfplatta under läroperioden och tar fram instruktionsfilmer på teckenspråk.

En samordnare för Digidöv-verksamheter anställdes under våren för att koordinera möten mellan DigiDöv-guiderna och äldre döva. Samordnaren har haft dialog med samverkanspartner och vi kunde konstatera, trots låg aktivitet i samtliga DigiDöv-verksamheter, att det finns en efterfrågan. Under hösten startades en verksamhet i Jönköping som erbjuder kursverksamhet. Uppsala, Härnösand och Värmland har aktualiserats som möjliga platser för uppstart av verksamheter. Projektet har arbetat nära målgruppen för att samla erfarenheter och ha dialog med dem, genom kurser och support på ett seniorboende för döva och dövpensionärsföreningen i Stockholm. Information har även spridits till andra dövpensionärsföreningar i landet. Projektet ville erbjuda en kursvecka på Västanviks folkhögskola i februari, men det ställdes tyvärr in på grund av för få anmälda.

För att underlätta för målgruppen som söker kontakt för att få hjälp och support har projektet sedan försommaren en Facebooksida. Här kan de nå projektets samordnare för information och vägledning samt för att boka tid med en DigiDöv-guide.

Projektmedarbetarna under Dövas Dag i Malmö

Projektet har i september deltagit som utställare på Dövas Dag i Malmö och vi träffade många äldre döva som var nyfikna och ville testa sina digitala kunskaper. Vi deltog även på Digitalidag i Örebro under oktober månad. Digitalidag är en temadag om framtidens digitala samhälle som uppmärksammar digitaliseringens möjligheter och utmaningar.

Mer jämlikt samhälle

Dövas kulturarvscentrum

Projektägare: SDR

Medsökande: Västanviks folkhögskola och föreningen Pär Aron Borgs vänner

Projektid: Tre år, start 1 oktober 2023

Finansiering: Arvsfonden

Den 20 september kom ett efterlängtat besked från Arvsfonden om att SDR beviljats 10,7 miljoner kronor för det treåriga projektet Dövas kulturarvscentrum. Under flera år har SDR, tillsammans med andra aktörer och ideella krafter, arbetat för dövas rätt till kunskap om vår historia och kultur. Projektet syftar till att etablera ett fysiskt och digitalt kulturarvscentrum/museum för döva med säte vid Västanviks folkhögskola i Leksand. Målet är att bevara, ställa ut och utveckla dövas kulturarv. Målgrupperna är döva, hörselskadade, dövblinda och andra med intresse för dövas kulturarv och historia. SDR kommer att driva projektet tillsammans med Västanviks folkhögskola och föreningen Pär Aron Borgs vänner i samarbete med ett flertal museer och arkiv i Sverige: Dalarnas museum, Örebro läns museum, Vänersborgs museum och ArkivCentrum Örebro län. Efter projekttiden ska verksamheten bestå av bas-, tema- och vandringsutställningar samt kunskapsuppbyggnad kring dövas kulturarv genom bland annat dövstudier, seminarier, workshops och samarbete med olika aktörer inom forskning. Ambitionen är att kunna verka nationellt i samarbete med övriga museisektorn med syftet att öka kunskapen om dövas kulturarv i hela samhället. Projektet kommer även att arbeta inom den kulturpolitiska arenan för att belysa dövas historia som en del av Sveriges kulturarv. Projektet startade den 1 oktober med möten och förplanering med de medsökande organisationerna. Parallellt har

Efterlängtat och viktigt projekt är äntligen beviljat!

en rekryteringsprocess till fem tjänster gjorts och de börjar sin anställning i januari 2024. Det beviljade projektet har blivit uppmärksammat bland annat hos Riksantikvarieämbetet, på Levande kulturarv hos Språkrådet och i tidskriften Historiskan samt Teckenrapport.

Upprättelse för döva

Frågan om en sanningskommission för dövas upprättelse och en statlig ursäkt till döva har under året varit en fortsatt prioriterad fråga. En arbetsgrupp formas och har haft möten om förbundets strategiska arbete. Huvudfokus har varit att samla erfarenheter från liknande processer, bland annat från den försoningsprocess som finska dövförbundet driver. SDR har deltagit på deras webinarium och haft ett värdefullt möte med dem. Med stöd från deras erfarenheter, och från andra språkliga minoriteter, planerar förbundet att utforma en långsiktig strategi. Frågan om upprättelse är en omfattande fråga och vi är beredda att driva den här frågan politiskt över minst ett decennium. Frågan är också av känslig karaktär för enskilda individer. Därför är vi måna av att utveckla och säkerställa ett socialt skyddsnät för att förebygga psykisk ohälsa som kan uppstå i kölvattnet av denna process. Både det fortsatta planeringsarbetet och det operativa arbetet fortsätter inom ramen för förbundets löpande arbete.

Mänskliga rättigheter

I januari 2022 bildades institutet för mänskliga rättigheter och utvecklingen av dess organisation fortsatte under 2023. SPSM:s tidigare generaldirektör Fredrik Malmberg tillsattes som direktör i januari. Efter en nomineringsprocess med 137 förslag blev 20 personer utsedda att ingå i ett rådgivande råd, varav en var Jenny Nilsson efter en nominering av SDR.

Ett av institutets uppdrag är att ta fram en alternativ rapport inför FN:s granskning i mars 2024. SDR har deltagit i två möten, i februari och september, som institutet kallat till och vi lyfte frågor om teckenspråkets ställning.

Dövkompetens

Dövkompetens ska vara en självklar del i verksamheter som möter eller jobbar för döva människor. Under året har SDR därför arrangerat två workshops för gemensamma diskussioner och utveckling av definitionen. Syftet var att fördjupa diskussionen om dövkompetens, uppnå en samsyn och landa i en gemensam definition. I dessa workshops deltog SDUF, SDP, Språkrådet på Institutionen för språk och folkminnen, Västanviks folkhögskola, UR, Riksteatern Crea, Kompetenskompassen, lingvistiska institutionen och specialpedagogiska institutionen, Stockholms universitet. Gemensamt enades vi om att begreppet dövkompetens ska etableras och spridas i olika sammanhang, inte minst som krav vid tjänsterekryteringar. Parallellt som begreppet etableras kan den ordagranna definitionen variera och förbundet kommer att fortsätta arbetet att sprida begreppet, härnäst tillsammans med våra distriktsorganisationer och lokalföreningar. Kunskapen och vikten av dövkompetens måste samlas och spridas i samtliga samhällssektorer. SDR har därför haft detta som en av fem frågor under Almedalsveckan där vi lyfte och upplyste beslutsfattare och myndigheter om begreppet.

Public service

Många döva upplever ett utanförskap som medför olika former av fattigdom och ojämlikhet, även inom det svenska medielandskapet. Ett flertal dialoger har skett med SVT och UR om bland annat hur de kan utveckla deras programutbud, både gällande innehåll och kvalitet, samt vikten av att skapa kanaler för publikens önskemål och synpunkter. Vikten av dövkompetens i deras organisationer har betonats. SVT har sedan hösten 2023 ett nytt program som erbjuder fördjupningar i, för dövsamhället, aktuella frågor genom *15 minuter med teckenspråk*. UR har tagit fram nya program och serier, samt haft ett utvecklingsprojekt om radio och poddar på teckenspråk där SDR deltagit i möten.

Under Almedalsveckan hade vi public service som ett av våra fokusområden. Där hade vi möten bland annat UR:s nya VD Kalle Sandhammar samt Johan Hartman och Alexandra Hjelm från SVT Strategi. Dessa möten följdes upp under hösten, för att bland annat följa upp regeringens utredning om framtidens public service och det kommande sändningstillståndet från 2026 till 2033.

Regeringens parlamentariska kommitté för långsiktiga villkor för ett hållfast och oberoende public service kommer att förverkliga en åttaårig period för sändningstillstånden, jämfört med tidigare fyraåriga. SDR träffade utredarna i oktober och betonade vikten av att bevara och utveckla både kvalitet och kvantitet, i både det teckenspråkiga och teckenspråkstolkade utbudet. Detta följdes upp med en skrivelse före årsskiftet. Utredningen ska presentera sitt uppdrag senast i april 2024. Det är en utmaning att förutse hur Sveriges public service och den svenska mediamarknaden ser ut framöver, med ökad konkurrens från kommersiella aktörer och streamingtjänster. Förbundet har därför valt att avvakta med att formulera sina långsiktiga ställningstaganden i den mediestrategiska policyn, som skulle ha färdigställts under 2021.

Arbetsförmedlingen

SDR har kontinuerliga dialoger med Arbetsförmedlingen om dövas arbetsliv och situation på arbetsmarknaden. Vårt lobbyarbete kring Arbetsförmedlingen handlar om att de ska främja och säkerställa en inkluderande arbetsmarknad – även för döva, och här följer vi även upp gällande förordningar.

SDR har tryckt på Arbetsförmedlingens ansvar att ha ännu mer information på teckenspråk på deras webbplats. Omfattningen av tillgänglig information på teckenspråk har nu utökats.

Döva som har anställning och behöver hjälpmedel eller andra insatser från Arbetsförmedlingen har länge tvingats att skriva in sig som arbetslösa. Tack vare SDR:s påverkansarbete är detta nu ändrat och nu finns valet att registrera sig som anställd men ändå vara aktuell för hjälpmedel och insatser.

Uppehållstillstånd

En aktuell politisk fråga i Sverige har varit införandet av ett krav på kunskaper i det svenska språket och samhället för att erhålla permanent uppehållstillstånd. SDR har tydligt och konsekvent framfört våra synpunkter till utredningen om att döva måste undantas från detta krav, bland annat på grund av stora variationer i utbildningsbakgrund och språkdeprivation. När betänkandet *Kunskapskrav för permanent uppehållstillstånd* (SOU 2023:25) presenterades erkändes vårt hårda arbete.

Enligt förslaget behöver döva inte göra kunskapstest för att få permanent uppehållstillstånd. Förbundet har inlämnat synpunkter i ett remissvar och kommer nu att bevaka regeringens beredning av betänkandet för att säkerställa att dess genomförande blir både rättssäker och rättvis för döva. Vi har medverkat i SVT:s *15 minuter på teckenspråk* och pratat om detta.

Tolk i polisärenden

Förbundet har följt en JO-anmälan om att polisen vid en husrannsakan använt barn till döv förälder som tolk. JO bedömde att polisen inte stridit mot gällande regler men uppmanade Polismyndigheten att ta fram riktlinjer så att situationer med barn som tolkar ska undvikas. Riktlinjerna skulle tas fram med barnrättsperspektiv, men vid tiden för händelsen hade barnkonventionen inte ännu blivit en svensk lag. SDR begärde ett möte för att få veta mer om riktlinjerna och om de haft samråd med någon dövorganisation.

SDR hade ett möte med Polismyndigheten i juni och då hade inga riktlinjer tagits fram men de skulle kontakta SDR när arbetet påbörjas. Under mötet konstaterade vi att polisen inte är tvungen att tillkalla tolk vid vissa situationer, enligt ett undantag i Förvaltningslagen. Detta är problematiskt och innebär stora risker för rättsosäkerhet samt att situationer missbedöms på grund av att inblandade parter inte förstår varandra. Denna fråga kommer att följas upp med Polismyndigheten och i samrådet för rättsväsendet.

Elias Tebibel, intressepolitisk handläggare tillsammans med Abdi Mohammed, programledare på SVT

Förbundsmöte & extra kongress

SDR:s förbundsmöte och extra kongress ägde rum den 16 till 18 juni på Västanviks folkhögskola i Leksand. Vid ankomstdagen den 16 juni fanns det frågestationer där distriktsorganisationernas representanter kunde ställa frågor och få svar på sina funderingar samt ha dialog med valberedningen. På förbundsmötet, med 12 av 19 distriktsorganisationer närvarande, gav förbundet information om bland annat årsredovisning 2022, projektverksamhet och aktuella intressepolitiska frågor.

Extra kongressen var tänkt att genomföras den 16 mars, men flyttades fram till 17 juni. Kongressen som skedde i hybridform, med 31 av 51 ombud, behandlade fyllnadsval till förbundsstyrelsen då de tidigare styrelseledamöterna Magnus Ryttervik och Romel Belcher avgått. Till nya ledamöter valdes Christina Eriksson, Göteborg och Laith Fathulla, Malmö, som var valberedningens förslag. Det gavs även tillfälle att besöka PAB-hallen, som visar historiska föremål från dövskolorna och förvaltas av föreningen Pär Aron Borgs vänner.

Mötesplatser & föreningsliv

SDR har inom ramen för satsningen mot ofrivillig ensamhet erbjudit två fördjupningsarrangemang: workshop i likabehandlingsarbete i samband med Dövas Dag den 15 september i Malmö och Medlemsmodellen ARIA under föreningsforum den 27 till 29 oktober i Örebro. *Hur kan vi gemensamt utveckla våra mötesplatser? Med fokus på trygghet och delaktighet* var temat för vår workshop och forumteater om likabehandling. Cirka 20 deltagare från våra distriktsorganisationer deltog, samt representanter från SDUF och SDP. Föreningsforum i oktober erbjöd en utbildning för att stärka det ideella ledarskapet inom dövrörelsen med en medlemsmodell som på sikt kan förebygga ensamhet och isolering bland döva. Tillsammans med ett tjugotal representanter från landet och konsulten Angeli Sjöström Hederberg fick vi en introduktion av Medlemsmodellen och utformade en nationell medlemstrategi. Här gav vi ett flertal verktyg och strategier i hur vår verksamhet kan välkomna nya medlemmar, inklusive de som är ofrivilligt ensamma, och främja det ideella engagemanget på olika sätt. Alla deltagare fick boken Medlemsmodellen som vi tar med i vårt arbete för att attrahera, introducera, behålla och aktivera medlemmar. Boken skickades även till de organisationer som inte hade möjlighet att delta.

Engagerade och glada deltagare på förbundsmötet

Förbundsordförande Åsa Henningson inleder förbundsmötet

SDR:s förbundsstyrelse efter extra kongressen

Workshop om likabehandlingsarbete under Dövas Dag, Malmö

Forumteater om likabehandling bjöd på både allvar och skatt

Utbildning i Medlemsmodellen under ledning av Angeli Sjöström Hederberg

Alla former av engagemang är viktiga, likaså att ha roligt!

Information & image

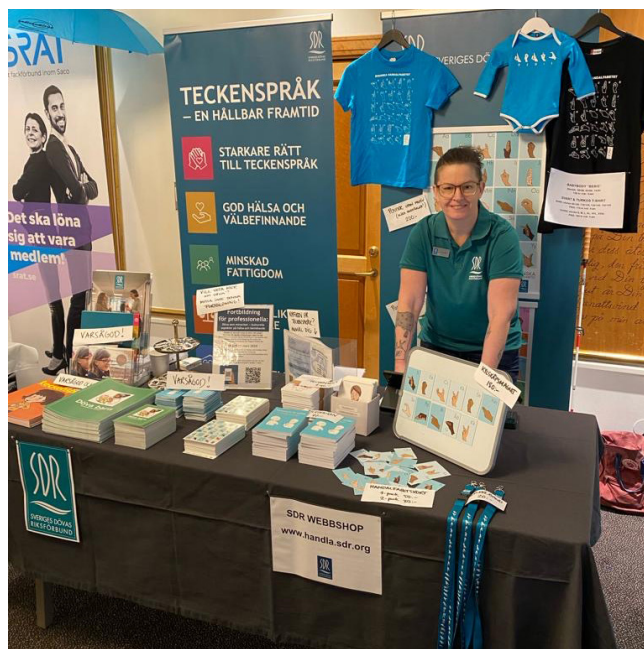
En motion, som kongressen 2021 biföll, lyfte att förbundets intressepolitiska arbete behöver framträdas mer i sociala medier. Därför har förbundet tillfört mer resurser till detta arbete för att synas mer på sociala medier på olika plattformar. Transparens har varit vårt nyckelord där vi försökt dela med oss vad som händer i förbundet. Det har varit bland annat rapporter från olika möten, frågestund, mer insyn i styrelsens och kansliets arbete samt rapporter från våra projekt och mycket mera. Vid årets slut gjorde förbundet en utvärdering, i form av en enkät, för att få veta hur medlemmar och följare upplevt vår extra insats. Totalt inkom 130 svar och SDR kan konstatera att responsen varit positiv. Förbundet avser att fortsätta utveckla synligheten i sociala medier ytterligare under 2024.

Hur vi ytterligare kan stärka vår gemensamma image och synlighet, tillsammans med våra distriktsorganisationer och lokalföreningar, berördes under föreningsforum i januari. En förening tog upp frågan om möjligheten att använda SDR:s logotyp för sin förening. Nuvarande logotyp är dock starkt associerad till riksförbundets namn och inte optimal för våra föreningar. Detta ledde till en öppen dialog om ett samlat omtag för förbundets namn, image och logotyp – för att möjliggöra en enhetlig image på alla nivåer. Under året var denna fråga föremål för intern beredning och under 2024 avser vi, tillsammans med våra organisationer, att fördjupa oss i varumärkesutvecklingen.

Ett nytt och efterlängtat informationsmaterial om förbundet och våra föreningar togs fram under året i form av en tryckt broschyr samt en digital och interaktiv version. Finansieringen av materialet gjordes med stöd från näraliggande organisationer och verksamheter som även synliggörs. Förbundets idéprogram som togs fram 2017 har fått en ny formgivning, enligt vår grafiska profil. Innehållet är densamma.

Utställningar

SDR har medverkat på Dövas Dag i Malmö den 16 september och Svensk Audiologisk Konferens i Göteborg den 21 och 22 november som utställare. I Malmö hade vi fyra bord: SDR, SDR Webbshop och Arvsfondsprojektet DigiDöv och Syssna på mig. Runt 2000 besökare kom till Malmö Live. Vid vårt bord i Göteborg synliggjordes teckenspråk genom informationsmaterial om teckenspråk och försäljning av webbshopens teckenspråksrelaterade produkter. Runt 500 personer deltog i konferensen på Elite Park Avenue Hotel.

Vårt utställningsbord i Göteborg

Populära produkter och informationsmaterial

Dövas Tidning utvecklas

2023 innebar ett nytt utseende för pappers-tidningen. Efter tio år behövdes en ny layout, delvis för att modernisera utseendet men också för att tydliggöra att det är Sveriges Dövas Riksförbund som äger Dövas Tidning. Två av de största skillnaderna är att SDR har fått utökad utrymme och att ledarsidan har en framskjuten plats i ett led att synliggöra förbundets opinionsarbete. I övrigt är mycket sig likt, med en tydlig uppdelning mellan Dövas Tidnings journalistiska innehåll och SDR:s Förbundsnytt-sidor.

Mer om tidningens löpande arbete finns på sidan 27.

Nationaldagen 6 juni

SDR mottog en svensk fanflagga av Länsstyrelsen i Stockholm under 2022, i samband med SDR:s 100-årsjubileum. Den 6 juni 2023 deltog SDR för första gången i Skansens årliga evenemang tillsammans med Stockholms Dövas Förening och Stockholms Dövas Kvinnoförening. Marschen gick från Karl den XII torg till Skansen, via Strandvägen och Gröna Lund. Firandet på Skansen direktsändes på SVT och kungafamiljen deltog genom Kungen, Drottningen, Kronprinsessan Victoria, Prins Carl Philip och Prinsessan Madeleine.

SDR deltog för första gången på Skansens nationaldagsfirande

Nytt utseende för Dövas Tidning under 2023

Ekonomisk hållbarhet

Vid kongressen 2021 väcktes frågor om förbundets ekonomiska situation, omfattningen av de fasta kostnaderna och hur en ekonomisk hållbarhet kan uppnås. En särskild grupp bildades inom förbundet för att arbeta med dessa frågor. Under hösten 2022 flyttade förbundskansliet till en mindre lokal där ytorna används mer effektivt. Det fanns flera dolda fel efter renoveringen i den nya lokalen som fick följas upp fram till december detta år.

Under det löpande arbetet har förbundet reducerat flera fasta kostnader och samtidigt skapat nya intäkter genom bland annat projekt, arrangemang och fonder.

Internationellt samarbete

World Federation of the Deaf

WFD höll sin generalförsamling i Jeju, Sydkorea den 9 till 10 juli, där Maria Hermanson och Joakim Hagelin Adeby var Sveriges delegater. Av 137 medlemsländer deltog 77, varav ungefär 10 på distans. WFD redovisade sitt arbete för tätare information och kontakter med medlemsländerna. Vidare har även satsningar gjorts för länder på södra jordklotet och deras förutsättningar att bli medlemmar i WFD, genom bland annat tydliggörande av kategorierna för medlemsavgifter. WFD:s nya styrelse har nu en jämnare könsfördelning med fyra kvinnor. Dock valdes ingen från Asien, i övrigt finns det representanter från alla kontinenter.

Sveriges motion om en dövflagga som lämnades in 2011 kunde nu gå i mål efter många turer. Vid omröstningen fanns tre förslag och den vinnande flaggan kom från Frankrike med design av dövblinde konstnären Arnaud Balard. Valet av nästa världland för WFD:s generalförsamling och kongress 2027 stod mellan Förenade arabemiraten (UAE), Norge och Nigeria. Efter presentationen och senare valet mellan UAE och Norge vann UAE omröstningen. Röstproceduren skedde under en stor tidspress och många delegater upplevde att det inte fanns tillräckligt med tid för diskussioner, bland annat om kvinnors och HBTQIA:s rättigheter. Detta ledde till att ett antal länder, inklusive Sverige, enligt stadgarna begärde en extra generalförsamling.

Vi som stod bakom denna begäran tryckte på att världsländet måste följa FN:s mänskliga rättigheter samt att alla ska ha rätt att delta på kongressen och även föreläsa om allas mänskliga rättigheter. Detta ansåg vi inte vara tillräckligt utrett. Vid den efterföljande kongressen den 11 till 15 juli bjöds det på 96 föreläsningar och seminarier. Deklarationen för döva barns rättigheter blev nu offentlig – ett stort steg efter Milano 1880 och ursäkten från dövlararkonferensen (ICED) i Vancouver 2010.

Vår begäran om en extra generalförsamling beviljades efter en månad och genomfördes digitalt den 21 oktober. Norge meddelade då att de bestämt att ta tillbaka sin ansökan, vilket gjorde att UEA stod klart som världland för 2027.

Internationella dövveckan

Under den internationella dövveckan den 18 till 24 september publicerade förbundet inlägg och information, med koppling till WFD:s teman, på sociala medier. Årets tema var *En värld där döva överallt kan teckna var som helst!* (på engelska *A World Where Deaf People Everywhere Can Sign Anywhere!*)

Maria Hermanson och Joakim Hagelin Adeby var delegater i Sydkorea

Äntligen har vi en dövflagga!

European Union of the Deaf

En av höjdpunkterna för förbundet relaterat till den europeiska dövrörelsen var förstås Sveriges ordförandeskap i EU och vårt värdskap för EUD:s General Assembly, se sidan 5.

I juni deltog förbundsordförande Åsa Henningsson på ett möte i Bryssel mellan det europeiska parlamentet och den europeiska funktionsrättsrörelsen. Fokus på mötet var att fatta beslut om ett gemensamt program som betonade flera punkter om bland annat funktionsnedsättning och tillgänglighet. Programmet kommer att användas i ett påverkansarbete inför EU-valet 2024. Ett manifest antogs och godkändes för att betona vilka frågor som är viktiga inför nästkommande mandatperiod i parlamentet.

Frågan om europeiskt funktionshinderkort lyftes på detta möte. Vår ståndpunkt är att det redan finns en etablerad grund för fri rörlighet, arbete, utbildning och bosättning inom Europa genom allmänna lagar och konventioner. Målet är att alla europeiska länder ska uppnå full tillgänglighet, delaktighet och jämlikhet för alla människor, så att funktionshinderkortet inte bara används för att bevisa att personen har rätt att få hjälpmedel eller tjänster som behövs. Vårt nationella perspektiv skiljer sig förstås från hur dövas situation ser ut i andra europeiska länder där behovet är annorlunda. Den svenska regeringen har kallat funktionsrättsrörelsen till dialog i september kring denna fråga. I överlag är den svenska funktionsrättsrörelsen positiv till detta kort men betonade att det är viktigt att även ta hänsyn till integritetsfrågor. Hur kortet ska användas praktiskt i en svensk kontext behöver också analyseras.

SDR deltog på en europeisk konferens, som arrangerades av EDF och Funktionsrätt Sverige om funktionsrätt, tillgänglighet och AI. Diskussionen har bland annat handlat om vilken information som samlas in om specifika grupper, exempelvis döva, samt vilka konsekvenser det kan innebära. AI är definitivt en fråga som förbundet behöver börja arbeta med för att säkerställa dövas rättigheter och rätten till teckenspråk, enligt rådande lagstiftning och konventioner.

Dövas Nordiska Råd

I mars deltog SDR på DNR:s möte i Tammerfors, Finland. Vid mötet diskuterades strategier för det nordiska samarbetet och hur det arbete som utförs för döva i Norden arkiveras. I november kom turen till SDR att vara värdar och vi samlades på Västanviks folkhögskola i Leksand. Då tog vi upp den tekniska utvecklingen, däribland AI och hur vi i de nordiska länderna arbetar med dessa frågor. Vi besökte även DDF och höll en föreläsning om vårt gemensamma nordiska arbete. Tack för att ni tog emot oss!

Ett nordiskt statistikseminarium anordnades av Språkrådet på Isof och representanter från hela Norden deltog, däribland även SDR. En av frågorna som diskuterades var hur många döva som finns i Norden och var dessa finns. En av utmaningarna i att samla och upprätthålla statistik om våra målgrupper är att definitionen om vem som är döv och teckenspråkig alltmer och oftare uppfattas att vara glidande. Detta medför att det är svårare att påvisa behovet av exempelvis teckenspråkig personal och verksamhet i regioner och kommuner.

Bistånd

Genom MyRight bedriver SDR biståndsarbete i Bolivia och Sri Lanka under programperioden 2023–2027.

Sri Lanka

Kerstin Olsson som är SDR:s kontaktperson för Sri Lanka åkte på en uppföljningsresa den 17 till 27 november. För första gången var SDUF med på resan då de etablerat kontakt med ungdomsförbundet Sri Lanka Association of the Deaf Youth (SLADY). Under vistelsen genomfördes möten och uppföljningar med dövförbundet, SLCFD, kring de prioriterade områdena för samarbetet inom projektets ramar för perioden 2023–2027: erkännandet av teckenspråket på regeringsnivå, stärka dövorganisationen (SLCFD) samt kvinnoorganisationen (DWA). En glädjande nyhet är att döva nu får möjlighet att ta körkort i några provinser. Under 2024 planeras ett Sverige-besök av dövorganisationerna på Sri Lanka.

Bolivia

SDR:s kontaktperson för Bolivia Lars-Gunnar Möllefors har under året haft kontinuerlig kontakt med FEBOS. De prioriterade områdena för samarbetet inom projektets ramar för 2023–2027 är följande: att få det bolivianska teckenspråket erkänt som landets 37:e språk, lärarutbildning för både döv lärare och teckenspråklärare samt start av tolkutbildning. Under 2024 kommer en uppföljningsresa till Bolivia att göras.

Nepal

DDF och SDF bedriver varsitt projekt i Nepal till och med 2027 och har representanter i SDR:s biståndsgrupp. Båda projekten genomförs i samarbete med MyRight.

DDF:s samarbete sker med den nationella organisationen National Federation of the Deaf Nepal (NDFN), och SDF:s med den regionala organisationen Deaf Association of Kailali (DAOK).

Kerstin Olsson (i mitten) med aktiva förtroendevalda och medlemmar på Sri Lanka.

Månadslottens ambassadör Siw Malmqvist överlämnar årets överskott till SDR genom Joakim Hagelin Adeby

Stöd och gåvor

Vi har tacksamt tagit emot stöd och gåvor till förbundet samt stiftelserna TOD och AC, för olika ändamål. De största gåvorna kommer från minnesgåvor, Ideella spel genom Månadslotten och Folkspel genom bland annat Bingolotto. Under 2023 utseddes skådespelerskan och sångerskan Siw Malmqvist till Månadslottens ambassadör. Hon besökte förbundet i samband med överlämningen av årets överskott.

Som 90-kontohavare följer förbundet krav och kvalitetssäkring enligt Svensk Insamlingskontrolls riktlinjer.

Webbshop

Under året har webbshoppen sålt biljetter till föreläsningsserien *Döva som minoritet – hur påverkas vår hälsa?*. Vi har även haft försäljningar på plats i samband med Dövas Dag i Malmö och Svensk Audiologisk Konferens i Göteborg. Handlas produkter har marknadsförts genom SDR:s Facebook och Handlas Instagram (@sdrhandla) samt annonser i Dövas Tidning. Ansvaret för lager och distribution har skötts av DDF. Utveckling av vår nya webbshop har skett under året och lansering sker 2024.

Klassisk bild på våra nya tygkassar

Dövas Tidning

Dövas Tidning gav ut fem nummer av papperstidningen under 2023. I vanlig ordning erbjöds även en löpande rapportering på dovastidning.se i form av artiklar och webb-tv på svenskt teckenspråk.

Dövas Tidning hade också en fortsatt bred bevakning av såväl nationella som internationella döv- och teckenspråksrelaterade frågor under året. Det blev en extra betoning på de internationella frågorna, eftersom WFD:s nittonde världskongress ägde rum på Jeju i Sydkorea. Dövas Tidning fanns på plats för att bevaka världskongressen och dessförinnan göra reportagen i huvudstaden Seoul. Nummer fyra av papperstidningen innehöll en elva sidor lång Sydkorea-special och alla artiklar därifrån publicerades också på webben.

Vår webbplats dovastidning.se innehåller en mix av journalistiskt innehåll och webbexklusivt material, exempelvis DT Play. Under 2023 besöktes webbplatsen cirka 451 000 gånger av 130 000 besökare.

Olivia Renner Balkstam, vikarierande reporter sedan augusti 2022, tog i september över rollen som redaktör medan Niclas Martinsson gick på tjänstledighet. Charlotte Gustavsson blev då ställföreträdande utgivare.

Mer om vidareutvecklingen av DT finns på sidan 22.

Olivia Renner Balkstam och Niclas Martinsson på plats i Sydkorea

Dövas Tidning nummer fyra bjöd på Sydkorea-special

Skrivelser och uttalanden

- 2023-01-25 Debattartikel: *Tidöavtalet slår hårt mot nyanlända med funktionsnedsättning* i Dagens Samhälle tillsammans med bland annat UH, LSU och Independent Living Institute.
- 2023-02-23 Besked: Förbundets extra kongress den 16 mars flyttas fram för att i stället genomföras i samband med förbundsmötet i juni.
- 2023-04-04 Remissvar *Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap* (SOU 2022:57)
- 2023-04-17 Europeiskt seminarium *Dövas rättigheter till samhällsstöd* genomförs i samband med EUD:s General Assembly i Sverige.
- 2023-04-21 Debattartikel *Regeringen borde fatta att vissa inte kan jobba* i Aftonbladet tillsammans med bland annat Funktionsrätt Sverige, DHR, HRF och SRF.
- 2023-05-02 Öppet brev till statsminister Ulf Kristersson om MR-institutet tillsammans med 48 andra organisationer
- 2023-05-11 Romel Belcher avgår från styrelsen
- 2023-05-16 Valberedningens förslag till fyllnadsval 2023
- 2023-05-24 Skrivelse: *Pausa nerskärningen av den psykiatriska mottagningen för döva, hörsel-skadade och dövblinda på Sahlgrenska Universitetssjukhus i Göteborg*
- 2023-06-28 Jenny Nilsson utsedd till Rådet för de mänskliga rättigheterna
- 2023-07-09 Dövflagga godkänd av WFD:s generalförsamling
- 2023-08-16 Debattartikel *Ge oss en ärlig chans i arbetslivet – reformera tolktjänsten* i Altinget tillsammans med HRF, FSDB och Tolkcentralernas arbetsledarförening
- 2023-09-15 Debattartikel *Sluta straffa alla dem som inte kan arbeta* i Aftonbladet tillsammans med Funktionsrätt Sverige, DHR, HRF
- 2023-09-21 Remissvar *Kunskapskrav för permanent uppehållstillstånd* (SOU 2023:25)
- 2023-09-29 Pressmeddelande: *Äntligen får Sverige ett dövmuseum*
- 2023-11-16 Fortbildning för professionella *Döva som minoritet – kulturella aspekter på hälsa och bemötande*
- 2023-11-16 Skrivelse till Socialstyrelsen om behovet av Nationellt Kunskapscenter för Dövfrågor
- 2023-11-28 Nominera till Alma Abrahamssons pris 2025
- 2023-12-08 Skrivelse till ministrarna Camilla Waltersson Grönvall och Johan Pehrsson *Dags att bekänna färg kring tolktjänstens framtid* tillsammans med HRF, FSDB, Riksförbundet DHB, UH, SDUF och DBU
- 2023-12-20 SDR och Riksteatern Crea beviljas projektet *Omvända världen* av Postkodstiftelsen

Organisation

Sista december 2023 hade SDR 3 706 medlemmar genom våra 40 distriktsorganisationer, föreningar och sektioner. SDR hade också 6 anslutna organisationer.

Distriktsorganisationer

- Dalarnas Dövas Förening
- Dövas Förening i Kronobergs län
- Dövas Förening i Örebro län
- Gotlands Dövas Förening
- Gävleborgs Dövas Länsförening
- Hallands Läns Dövas Förening
- Jönköpings Läns Dövas och Teckenspråkigas förbund
- Kalmar Läns Dövas Förening
- Norrbottens Dövas Teckensspråksförening
- Skånes Dövas Distriktsförbund
- Stockholms Dövas Förening
- Uppsala Läns Dövas Förening
- Västerbottens Dövas Teckensspråk Länsförbund
- Y-Läns Dövas Förbund
- Värmlands Dövas Länsförening
- Västra Götalands Dövas Länsförbund
- Östergötlands Dövas Länsförbund

Anslutna organisationer

- Sveriges Dövas Ungdomsförbund
- Sveriges Dövas Pensionärsförbund
- Sveriges Dövhistoriska Sällskap
- Svenska Dövidrottsförbundet
- RFSL Regnbågen
- Föreningen Pär Aron Borgs vänner

Av dessa anslutna organisationer har SDR även samarbetsavtal med SDUF och SDP.

Lokala organisationer

Lokalföreningar och sektioner

- Borås Dövas Förening
- Dövas Förening i Kristianstad med omnejd
- Dövas Förening i Norrköping med omnejd
- Dövas Förening i Örebro
- Falkenberg/Varberg Dövas Förening
- Göteborgs Dövas Förening
- Helsingborgs Dövas Förening
- Härnösands Dövas Förening
- Hässleholms Dövas Förening "Göingen"
- Karlskronaavdelningen
- Karlstads Dövas Förening
- Linköpings Dövas Förening
- Lundabygdens Dövas Förening
- Malmö Dövas Förening "Svenske"
- Medelpads Dövas Förening
- Piteå Dövas Förening
- Skellefteå Dövas Förening
- Södertörnsektionen
- Trollhättans Dövas Förening
- Umeå Teckensspråks Förening
- Vänersborgs Teckensspråksförening
- Vätterbygdens Dövas Förening
- Örnköldsviks Dövas Förening

Förtroendevalda

Förbundsstyrelsen

Förbundsstyrelsen består av en förbundsordförande och åtta ledamöter. Styrelsen har haft sex ordinarie styrelsemöten, ett konstituerande möte och två per capsulam-möten. Arbetsutskottet sammanträder mellan styrelsemötena och har haft sex sammanträden under året.

Förbundsstyrelsen

Åsa Henningsson, förbundsordförande
Joakim Hagelin Adeby, vice förbundsordförande
Daniel Littorin, förbundskassör
Maria Hermanson
Lea Strandberg
Hedvig Ledung
Pia Johnsson Sederholm
Romel Belcher (*fram till 28 maj*)
Christina Eriksson (*från 17 juni*)
Laith Fathulla (*från 17 juni*)

Valberedningen

Valberedningen består av förtroendevalda personer som har i uppgift att ta fram förslag till styrelsekandidater och revisorer. Valberedningen bjuds in till för att delta på styrelsesammanträden, föreningsforum och förbundsmöte.

Valberedningen

Curt Ljungberg
Maria Sundholm
Petra Eklund
Johan S. Wisser & Ragnar Veer, ersättare

Anställda

Alexia Lefebvre
Bittan Martinell (*till 15 december*)
Charlotte Gustavsson
Denny Bergerholm
Elias Tebibel (*från 1 mars*)
Florian Tirnovan (*från 8 februari*)
Jenny Ek
Julia Kankkonen
Linda Stål
Lisa Åström (*till 31 maj*)
Niclas Martinsson (*tjänstledig från 1 september*)
Olivia Renner Balkstam (*vikarie*)
Pontus Degsell
Therese Rollvén

Projektanställda

Anna Racki
Magnus Nordström
Sara Schöldt
Susanne Andersson (*från 1 mars*)
Ulf Nilsson Jörlemyr (*från 13 februari*)

Fortbildningsresa

Förbundsstyrelsen och kansliet har haft en gemensam fortbildningsresa till Alicante, Spanien. Utöver studiebesök på dövöreningen i Alicante för utbyte hade vi också fördjupande diskussioner om vårt intressepolitiska arbete och verksamhetsplanering.

Förbundsstyrelsen och förbundskansliet i Alicante, Spanien

Arbetsgrupper

Föreningsstöd

Har uppdraget att stötta föreningar genom besök, stöd och framtagande av olika verktyg.

Gruppmedlemmar

Åsa Henningsson
Cathrine Björkstrand
Pontus Degsell, handläggare

Biståndsgrupp

Består av representanter från föreningar som har både nationella och lokala biståndsprojekt och SDR.

Gruppmedlemmar

Joakim Hagelin Adeby, ordförande
Kerstin Olsson, kontaktperson för Sri Lanka
Lars-Gunnar Möllefors, kontaktperson för Bolivia
Representanter från DDF och SDF
Therese Rollvén, handläggare

Kruth-kommittén

Har uppdraget att bereda utdelning av utmärkelser i samband med kongressen vart fjärde år. Dessa utmärkelser är Kruthmedaljen, Lars-Åke Wikström International Award, Guldtecknet och Alma Abrahamssons pris.

Gruppmedlemmar

Joakim Hagelin Adeby
Tomas Hedberg
Åsa Gustavsson
Jenny Ek, handläggare

Ekonomisk hållbarhet

Har uppdraget att tillvarata och utveckla förslag på hur förbundet ska uppnå en ekonomisk hållbarhet i ett långsiktigt perspektiv.

Gruppmedlemmar

Daniel Littorin
Joakim Hagelin Adeby
Julia Kankkonen
Denny Bergerholm
Åsa Henningsson

Ny arbetsgrupp

Under hösten 2023 har förbundsstyrelsen beslutat att bilda arbetsgruppen *Döva föräldrar* som bland annat har i uppdrag att stärka döva föräldrar till döva eller hörande barn kring föräldraskap och rättigheter. Arbetsgruppen tillsätts och påbörjar sitt arbete från och med 2024.

Årsredovisning för
Sveriges Dövas Riksförbund
882600-2282

Räkenskapsåret
2023-01-01 - 2023-12-31

Innehållsförteckning:	Sida
Förvaltningsberättelse	1 - 3
Resultaträkning	4
Balansräkning	5 - 6
Noter	7 - 11
Underskrifter	12

Om inte annat särskilt anges redovisas alla belopp i tusental kronor.
Uppgifter inom parentes avser föregående år.

Förvaltningsberättelse

Styrelsen för Sveriges Dövas Riksförbund, 882600-2282, med säte i Leksand, får härmed avge årsredovisning för räkenskapsåret 2023-01-01 - 2023-12-31.

Allmänt om verksamheten

Ändamål (utdrag från stadgar)

Sveriges Dövas Riksförbund är en organisation för döva och teckenspråkiga. Förbundet arbetar utifrån tre perspektiv.

- a) Språk och kultur
- b) Delaktighet och tillgänglighet
- c) Samhörighet och gemenskap

SDR är en ideell, partipolitiskt och religiöst obunden organisation med ändamål:

- att främja vård, fostran och utbildning av döva, hörselskadade samt teckenspråkiga barn och ungdomar,
- att främja stöd och service för döva och hörselskadade som behöver det,
- att arbeta för ett tillgängligt samhälle för teckenspråkiga döva och hörselskadade,
- att i övrigt arbeta för teckenspråkigas intressen, såväl språkligt och kulturellt, som socialt och ekonomiskt,
- att främja vetenskaplig forskning och utveckling kring om döva, hörselskadade och teckenspråk,
- att främja lokalföreningars och distriktsorganisationers verksamhet

Vision (utdrag från idéprogram)

Vår vision är teckenspråk för möjligheter utan gränser och ett hållbart samhälle!

Verksamhetsidé (utdrag från idéprogram)

SDR driver frågor, agerar kraftfullt och väcker opinion om våra mänskliga och demokratiska rättigheter. Vi arbetar för rätten och möjligheten att använda svenskt teckenspråk. Det svenska teckenspråket är av central betydelse i våra liv och avgörande för delaktighet på lika villkor i det svenska samhället. I vår verksamhet tillvaratas engagemang och vi erbjuder teckenspråkiga mötesplatser. Vi sprider kompetens och medvetenhet i vår organisation och i det samhälle som omger oss.

Handlingsprogram 2022 - 2025

SDR:s handlingsprogram Teckenspråk - en hållbar framtid för 2022 till 2025 är förankrat och utformat i samverkan med SDR:s anslutna föreningar och organisationer. Målen har inspirerats av Agenda 2030 och de globala målen. Att ingen ska lämnas utanför är den bärande principen för att uppnå målet om en hållbar utveckling.

Under parollen Teckenspråk - en hållbar framtid och med våra värdeord Teckenspråk, Gemenskap, Identitet, Kultur och Kunskap stakar vi vägen för vårt arbete i vårt handlingsprogram. Genom ett gemensamt och socialt ansvarstagande kan vi tillsammans skapa ett samhälle där teckenspråk är självklart. I en hållbar framtid ser vi ett samhälle där rätten till språk, kommunikation, utveckling och delaktighet säkerställs, både för vår generation och för kommande generationer.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Kort om året 2023

Under året 2023 har förbundet gjort en extra satsning på att fördjupa och utveckla samarbetet med våra distriktsorganisationer och lokalföreningar. I fokus var hur samarbetet mellan distriktsorganisationer, lokalföreningar och det nationella förbundet kan fördjupas, bland annat genom att utveckla fem SDR-regioner. Modellen innebär att SDR organiseras i fem olika regioner; SDR Norra, SDR Mellersta, SDR Västra, SDR Södra och SDR Östra. Syftet är att stärka samverkan mellan föreningarna och tydligare binda samman förbundet och föreningarna.

Under våren arrangerade SDR den nationella och digitala föreläsningsserien Döva som minoritet hur påverkas vår hälsa? för teckenspråkiga döva.

Under Sveriges ordförandeskap i EU var SDR värd för EUD:s generalförsamling den 24 - 28 maj i Stockholm. 28 medlemsländer var representerade genom sina delegater.

Förbundet fick extra statsbidrag från Socialstyrelsen under sommaren för att motverka ofrivillig ensamhet och genomföra olika aktiviteter i syfte att bryta isoleringen bland döva i Sverige.

Under hösten kom ett efterlängtad besked från Arvsfonden om att SDR beviljats 10,7 miljoner kronor för det treåriga projektet Dövas kulturarvscentrum. Projektet syftar till att etablera ett fysiskt och digitalt kulturarvscentrum/museum för döva med säte vid Västanviks folkhögskola i Leksand. Målet är att bevara, ställa ut och utveckla dövas kulturarv.

Föreningar och anslutna organisationer

Vid årsskiftet hade SDR 3 706 (3 554) medlemmar genom våra 40 distriktsorganisationer, föreningar och sektioner. Förbundet hade också 6 anslutna organisationer.

Lokal

Förbundet har sitt kontor i Rissne, Sundbyberg. Fortsatt en lägre hyreskostnad för förbundet på grund av stödet från Arvsfondens lokalbidrag för projekten DigiDöv och Sysna på mig. Förbundets webbshop fortsätter under året med sitt lager och packhjälp i Leksand genom Dalarnas Dövas Föreningens omsorg.

Statsbidrag

Förbundet erhöll under året statsbidrag på 2 729 tusen kronor (2 758).

SVCR

Förbundet erhöll under året bidrag på 400 tusen kronor (500).

Ideella Spel AB

Förbundet tillsammans med Synskadades Riksförbund är förmånstagare till Månadslotten och Månadslotten Plus. Under året fick förbundet 4 480 tusen kronor (5 034) av Månadslotten.

Folkspel

Förbundet är medlem hos Folkspel och under året har förbundet fått intäkter från försäljningen av Bingolotto på 12 tusen kronor (12) och en extra utdelning vid årets slut på 51 tusen kronor (102).

Gåvor

Förbundet har fått gåvor under året på 114 tusen kronor (105), varav åtta tusen kronor utdelades till förbundets stiftelser, Testamentes- och Donationsstiftelsen och Stiftelsen August Carlssons Fliseryd Minnesfond. Förbundet fortsätter också sitt arbete för att följa kraven och kvalitetssäkringen enligt Svensk insamlingskontrolls riktlinjer för att behålla kvalitetsmärkningen för 90-konto.

MyRight

Genom MyRight bedriver SDR biståndsarbete i Bolivia och Sri Lanka.

Förbundets olika projekt med stöd av Arvsfonden

Projektet Dövas Kulturarvscentrum som startades 1 oktober har under året använt 294 tusen kronor. Projektet DigiDöv som vid mars är inne i andra året av tre och har under året använt 1 133 tusen kronor.

Projektet Sysna på mig som vid augusti är inne i andra året av tre och har använt 1 633 tusen kronor.

I övrigt hänvisar förbundet till verksamhetsberättelsen för 2023.

Utveckling av förbundets verksamhet, resultat och ställning

	2023-12-31	2022-12-31	2021-12-31	2020-12-31	2019-12-31
Totala intäkter	14 792	19 638	10 869	10 497	13 228
Totala kostnader	14 737	14 487	10 814	10 162	14 253
Resultat efter finansiella poster	717	5 240	35	300	-1 060
Eget kapital	20 356	19 639	14 399	14 364	14 064
Balansomslutning	26 182	23 519	17 158	17 271	16 166
Soliditet %	77,7	83,5	83,9	83,2	87
Antal anställda	10 st	9 st	10 st	9 st	11 st
Antal medlemmar	3 706 st	3 554 st	3 484 st	3 262 st	3 539 st

Förslag till disposition av förbundets vinst eller förlust

	Belopp i Tkr
Till förfogande står:	
Balanserat resultat	19 639
Årets överskott	717
Totalt	20 356
Styrelsen föreslår att:	
Balanseras i ny räkning	20 356
Summa	20 356

Vad beträffar resultat och ställning i övrigt hänvisas till efterföljande resultat- och balansräkning med tillhörande noter.

Ägarförhållanden

Sveriges Dövas Riksförbund äger dotterföretaget SDR Tecken AB (TAB), org. nr 556696-9225.

Förbundet har 100 % rösträttsandel genom sina 1000 andelar á 100 kr i TAB.

Resultaträkning

<i>Belopp i Tkr</i>	<i>Not</i>	<i>2023-01-01- 2023-12-31</i>	<i>2022-01-01- 2022-12-31</i>
Verksamhetsintäkter			
Medlemsintäkter		225	204
Gåvor		114	105
Nettoomsättning		1 385	1 339
Intäkter från organisationer		8 689	7 241
Bidrag från offentliga finanser		4 173	4 209
Övriga intäkter	2	207	6 540
S:a Verksamhetsintäkter		14 793	19 638
Verksamhetskostnader			
Kostnader för varor och vissa köpta tjänster		-1 633	-1 085
Övriga externa kostnader	3	-3 454	-4 757
Personalkostnader	4	-9 639	-8 633
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar	6	-	-12
S:a Verksamhetskostnader		-14 726	-14 487
Verksamhetsresultat före finansiella kostnader		67	5 151
Resultat från finansiella poster			
Resultat från övriga värdepapper		3	2
Ränteintäkter och liknande resultatposter		667	106
Ränte och bankkostnader		-20	-19
Resultat efter finansiella poster		717	5 240
Årets resultat		717	5 240

Balansräkning

<i>Belopp i Tkr</i>	<i>Not</i>	<i>2023-12-31</i>	<i>2022-12-31</i>
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Byggnader och mark	5	-	-
Inventarier, verktyg och installationer	6	-	-
		-	-
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Andelar i dotterföretag SDR Tecken AB	7	100	100
Andelar i Carlborgsons gård - Värde 1 kr		-	-
Andra långfristiga värdepappersinnehav	8	97	97
		197	197
Summa anläggningstillgångar		197	197
Omsättningstillgångar			
<i>Varulager mm</i>			
Varulager	9	147	179
		147	179
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		189	38
Skattefordringar		220	136
Övriga fordringar		42	621
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		328	170
		779	965
Kassa och bank		25 059	22 178
Summa omsättningstillgångar		25 985	23 322
SUMMA TILLGÅNGAR		26 182	23 519

Balansräkning

<i>Belopp i Tkr</i>	<i>Not</i>	<i>2023-12-31</i>	<i>2022-12-31</i>
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
<i>Eget kapital</i>			
Fritt eget kapital vid årets början		19 639	14 399
Årets resultat		717	5 240
Fritt eget kapital vid årets slut		<u>20 356</u>	<u>19 639</u>
<i>Skulder och reserveringar</i>			
Ej nyttjade medel		3 137	1 368
Leverantörsskulder		543	283
Skulder till närstående organisationer		151	133
Skulder till intresseföretag och gemensamt styrda företag		452	452
Skatteskulder		201	76
Övriga skulder		639	668
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		<u>703</u>	<u>900</u>
		<u>5 826</u>	<u>3 880</u>
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		<u>26 182</u>	<u>23 519</u>

Noter

Not 1 Redovisningsprinciper

Allmänna redovisningsprinciper

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd, BFNAR 2012:1 (K3) för ideella föreningar.

Resultaträkningen

Verksamhetsintäkter

Det inflöde av ekonomiska fördelar som förbundet erhållit eller kommer att erhålla för egen räkning redovisas som intäkt. Intäkter värderas till verkliga värdet av det som erhållits eller kommer att erhållas, med avdrag för rabatter.

Nedan beskrivs, för respektive intäktspost, när intäktsredovisning sker.

Medlemsavgifter

Medlemsavgifter omfattar inbetalningar för medlemskap i förbundet.

Medlemsavgifter redovisas vid inbetalning från medlemmen och intäktsredovisas över den tidsperiod som avses.

Nettoomsättning

Vid försäljning av varor och tjänster redovisas intäkten normalt vid leverans.

Gåvor och Bidrag

En transaktion i vilken förbundet tar emot en tillgång eller en tjänst som har ett värde utan att ge tillbaka motsvarande värde i utbyte är det en gåva. Om tillgången eller tjänsten erhålls därför att förbundet uppfyllt eller kommer att uppfylla vissa villkor och förbundet har en skyldighet att återbetala till motparten om villkoren inte uppfylls, är det ett erhållet bidrag.

Gåvor redovisas som huvudregel som intäkt när de erhålls. Gåvor som utgörs av annat än kontanta medel värderas till marknadsvärdet vid gåvotillfället. Erhållna gåvor redovisas netto, det vill säga efter avdrag för de direkta kostnader som kan uppkomma vid försäljning av en tillgång. Gåvor där givaren eller förbundet bestämt att medlen ska användas till särskilda ändamål särredovisas som ändamålsbestämda medel i eget kapital.

Bidrag redovisas som intäkt när villkoren för att erhålla bidraget har uppfyllts. Erhållna bidrag redovisas som skuld till dess villkoren för att erhålla bidraget uppfylls. Alltså bidrag som erhållits för att täcka vissa kostnader redovisas samma räkenskapsår som den kostnad bidraget är avsett att täcka.

Ersättningar till anställda

Löpande ersättningar till anställda i form av löner, sociala avgifter och liknande kostnadsförs i takt med att de anställda utför tjänster. Eftersom alla pensionsförpliktelser klassificerats som avgiftsbestämda redovisas en kostnad det år pensionen tjänas in.

Inkomstskatt

Förbundets inskränkta skattskyldighet regleras i 7 kap. inkomstskattelagen (1999:1229). Den del i förbundet som avser näringsverksamhet är skattepliktig.

Förbundet är befriad från inkomstskatt i sin ideella verksamhet eftersom den uppfyller kraven som samhällsnyttig enligt skattelagstiftningen.

Balansräkningen

Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats utifrån anskaffningsvärden om inget annat anges nedan.

Materiella anläggningstillgångar

Inventarier med ett anskaffningsvärde under 50% av prisbasbeloppet har utifrån väsentlighetsbedömning huvudsakligen redovisats som kostnad.

Anskaffningsvärdet för materiella anläggningstillgångar förvärvade genom testamente eller gåva överensstämmer med det skattemässiga värdet. Bidrag, privaträttsliga och offentligrättsliga bidrag, som avser förvärv av materiell anläggningstillgång reducerar tillgångens anskaffningsvärde.

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår förutom inköpspriset även utgifter som är direkt hänförliga till förvärvet. Utgifter för löpande underhåll och reparationer redovisas som kostnader när de uppkommer.

Materiella anläggningstillgångar skrivs av systematiskt över tillgångens bedömda nyttjandeperiod. När tillgångarnas avskrivningsbara belopp fastställs, beaktas i förekommande fall tillgångens restvärde. Linjär avskrivningsmetod används.

Följande avskrivningstider tillämpas: Inventarier 5 år

Realisationsvinst respektive realisationsförlust vid avyttring av en materiell anläggningstillgång redovisas som övriga intäkter respektive övriga kostnader.

Finansiella tillgångar och skulder

Finansiella tillgångar och skulder redovisas i enlighet med kapitel 11 (Finansiella instrument värderade utifrån anskaffningsvärdet) i BFNAR 2012:1.

Vid anskaffningstidpunkten värderas finansiella tillgångar till anskaffningsvärde med tillägg för direkta transaktionsutgifter. Efter första redovisningstillfället värderas långfristiga finansiella tillgångar som inte är räntebärande till anskaffningsvärde med avdrag för nedskrivning.

Varulager

Varulagret är upptaget till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Därvid har inkuransrisk beaktats.

Anskaffningsvärdet beräknas enligt vägda genomsnittspriser. I anskaffningsvärdet ingår förutom utgifter för inköp även utgifter för att bringa varorna till deras aktuella plats och skick.

Avsättningar och ändamålsmedel

En avsättning redovisas i balansräkningen när förbundet har en legal eller informell förpliktelse till följd av en inträffad händelse och det är sannolikt att ett utflöde av resurser krävs för att reglera förpliktelsen och en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.

Vid första redovisningstillfället värderas avsättningar till den bästa uppskattningen av det belopp som kommer att krävas för att reglera förpliktelsen på balansdagen. Avsättningarna omprövas varje balansdag.

Ändamålsbestämda medel i eget kapital redovisas medel som är bestämda till ett visst ändamål.

Not 2 Övriga intäkter

	2023-01-01- 2023-12-31	2022-01-01- 2022-12-31
Återbetalning av premier inbetalda år 2014-2021 från Folksam	-	6 238
Hysesintäkter	73	144
Civil Rights Defenders	-	36
Sponsring	-	26
Jubileumsfond och övriga avsättningar	-	29
Sålda inventarier på grund av flytt	11	15
Intäkter från föreläsningserie och ombudsavgifter	116	
Portointäkter	3	
Övriga mindre intäkter	4	52
Summa	207	6 540

Not 3 Övriga externa kostnader med särskild redovisning av lokalkostnader

	2023-01-01- 2023-12-31	2022-01-01- 2022-12-31
Summa övriga externa kostnader utan lokalkostnader	2 422	3 695
Kontorslokal och förråd i Rissne (varav lokalkostnaden för de två projekten på 225 tkr som finansieras genom Allmänna arvsfonden år 2023)	929	986
Lagerlokaler i Leksand	64	58
Lägenhet i Stockholm	39	18
Summa lokalkostnader (inkl driftkostnader)	1 032	1 062
Summa övriga externa kostnader	3 454	4 757

Not 4 Anställda och personalkostnader

Medelantalet anställda

	2023-01-01- 2023-12-31	2022-01-01- 2022-12-31
<i>Kontoret Rissne</i>		
Män	3	3
Kvinnor	7	6
Totalt	10	9

I medelantalet anställda ingår inte anställda som uppburit ersättning som understiger ett halvt prisbasbelopp 24 150 kr (23 800 kr). Detta har gjorts med stöd av BFNAR 2006:11.

Personalkostnader för styrelsen, anställda och uppdragtagarna

	2023-01-01- 2023-12-31	2022-01-01- 2022-12-31
Styrelsen inkl förbundsordförande	830	712
Anställda	4 254	4 287
Anställda för projekten DigiDöv och Sysnsna på mig	1 610	808
Uppdragtagarna (ej får pensionsförmåner)	140	166
Summa löner och andra ersättningar	6 834	5 973
Sociala kostnader	2 031	1 862
Pensionskostnader inkl. särskild löneskatt	561	496
Övriga personalkostnader	213	302
Summa personalkostnader	9 639	8 633

Not 5 Byggnader och mark

Förbundet äger mark i Leksand med fastighetsbeckning Västanvik 109:2 och därmed betalar årligen fastighetsskatt på 1800 kr.

	2023-12-31	2022-12-31
<i>Akkumulerade anskaffningsvärden</i>		
-Vid årets början	250	250
Vid årets slut	250	250
<i>Akkumulerade avskrivningar</i>		
-Vid årets början	-250	-250
Redovisat värde vid årets slut	-	-

Not 6 Inventarier

	2023-12-31	2022-12-31
<i>Akkumulerade anskaffningsvärden</i>		
-Vid årets början	1 562	1 562
Summa anskaffning	1 562	1 562
<i>Akkumulerade avskrivningar</i>		
-Vid årets början	-1 562	-1 550
-Årets avskrivning	-	-12
Summa avskrivningar	-1 562	-1 562
Redovisat värde vid årets slut	-	-

Not 7 Andelar i SDR Tecken AB

	2023-12-31	2022-12-31
<i>Akkumulerade anskaffningsvärden:</i>		
-Vid årets början	100	100
Redovisat värde vid årets slut	100	100

Förbundet har 100 % rösträttsandel genom sina 1000 andelar á 100 kr i TAB.

Not 8 Andra långfristiga värdepappersinnehav

	2023-12-31	2022-12-31
<i>Akkumulerade anskaffningsvärden:</i>		
-Vid årets början	97	97
Redovisat värde vid årets slut	97	97

Not 9 Varulager

	2023-12-31	2022-12-31
Värdet på lagervaror för profilprodukter och teckenspråksmaterial	147	179
Totalt	147	179

Värdet i lagervarorna har man minskat med inkuransvärde på 3 % av beräknat anskaffningsvärdet för lagervaror.

Not 10 Checkräkningskredit

	2023-12-31	2022-12-31
Beviljad kreditlimit	2 000	2 000
Outnyttjad del	-2 000	-2 000
Utnyttjat kreditbelopp	-	-

Not 11 Ställda säkerheter

	2023-12-31	2022-12-31
Fastighetsinteckningar	1 000	1 000
Företagsinteckningar	2 500	2 500
	3 500	3 500

Not 12 Väsentliga händelser efter räkenskapsårets slut

Postkodstiftelsen har beviljat förbundet på 3 miljoner för en projekt tillsammans med Riksteatern Crea för att genomföra intressepolitiskt arbete angående teckenspråkets ställning hjälp av forumteater som förbundet har blivit inspirerade av "Omvända världen" från 1970-talet. Projekten ska påbörjas i början av 2024.

Förbundet fick kännedom att förbundet kommer att tilldelas genom Månadslotten mindre medel än tidigare på 2,8 miljoner på grund av sämre försäljningen av lotter till nya kunder under inflationskrisen.

Stockholm den 12 april 2024

Åsa Henningsson
Förbundsordförande

Joakim Hagelin Adeby
Vice ordförande

Daniel Littorin
Förbundskassör

Maria Hermanson
Ledamot

Pia Johansson Sederholm
Ledamot

Lea Strandberg
Ledamot

Christina Eriksson
Ledamot

Hedvig Ledung
Ledamot

Laith Fathulla
Ledamot

Vår revisionsberättelse har lämnats den 23 april 2024

Johan Engdal
Auktoriserad revisör

Hans Rimberg
Förtroendevald revisör

REVISIONSBERÄTTELSE

Till kongressen i Sveriges Dövas Riksförbund, org.nr 882600-2282

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Sveriges Dövas Riksförbund för år 2023.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av förbundets finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Revisorernas ansvar enligt denna sed beskrivs närmare i avsnitten Den auktoriserade revisorns ansvar samt Den icke-auktoriserade revisorns ansvar.

Vi är oberoende i förhållande till förbundet enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av förbundets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om beslut har fattats om att avveckla verksamheten.

Den auktoriserade revisorns ansvar

Jag har att utföra revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

1. identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
2. skaffar jag mig en förståelse av den del av förbundets interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
3. utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
4. drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om förbundets förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en förbundet inte längre kan fortsätta verksamheten.
5. utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Den icke auktoriserade revisorns ansvar

Jag har att utföra en revision enligt revisionslagen och därmed enligt god revisionssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om årsredovisningen ger en rättvisande bild av Sveriges Dövas Riksförbunds resultat och ställning.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Sveriges Dövas Riksförbund för år 2023.

Vi tillstyrker att kongressen beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till förbundet enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot förbundet.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot förbundet.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder den auktoriserade revisorn professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på den auktoriserade revisorns professionella bedömning och övriga valda revisorers bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för förbundets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet.

Stockholm den 23 april 2024

Johan Engdal
Auktoriserad revisor

Hans Rimberg
Förtroendevald revisor

Slutord

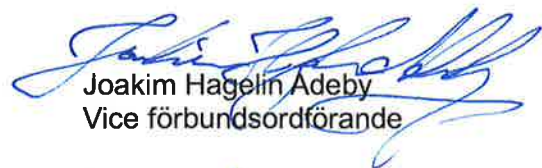
Vi i förbundsstyrelsen vill rikta ett stort tack till alla som på olika sätt bidragit till verksamheten det gångna året. Till alla våra distriktsorganisationer, lokalföreningar och anslutna organisationer vill vi tacka för ett fint samarbete. Tacksamhet känner vi också inför våra samarbetsparter som på olika sätt tillsammans med oss outtröttligt arbetar för mänskliga rättigheter och för ett bättre samhälle.

Ett varmt tack till personal som på flera olika sätt gjort förbundets arbete möjlig att genomföra. Ett särskilt tack till er som är medlemmar, förtroendevalda, allierade, bidragsgivare, kunder, sponsorer, lottprenumeranter av Månadslotten, ideella och eldsjälar.

Utan er alla skulle inte vårt arbete vara möjligt!

Asa Henningsson
Förbundsordförande

Joakim Hagelin Adeby
Vice förbundsordförande

Daniel Littorin
Förbundskassör

Maria Hermanson
Ledamot

Pia Johnsson Sederholm
Ledamot

Hedvig Ledung
Ledamot

Lea Strandberg
Ledamot

Christina Eriksson
Ledamot

Laith Fathulla
Ledamot